XALQARO LOYIHALAR TA’LIM TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING MUHIM OMILI SIFATIDA

Baltayeva Iqbol Tojiboyevna,
O’zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti,o’zbek va chet tillari kafedrasi professori, filologiya fanlari doktori(DSc).

Annotatsiya. Mazkur maqolada ta’lim tizimida xalqaro loyihalarning o‘rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Xalqaro hamkorlik asosida amalga oshirilayotgan ta’lim loyihalari orqali ta’lim sifatini oshirish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish hamda ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, xalqaro ta’lim loyihalarining asosiy yo‘nalishlari, jumladan akademik almashinuv dasturlari, ilmiy tadqiqot loyihalari, ta’lim dasturlarini modernizatsiya qilish va raqamli ta’lim texnologiyalarini joriy etish jarayonlari tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: xalqaro loyihalar, ta’lim tizimi, xalqaro hamkorlik, akademik almashinuv, innovatsion pedagogika, ta’lim texnologiyalari, ilmiy tadqiqotlar, ta’lim modernizatsiyasi, global ta’lim.

Abstract. This article analyzes the role and significance of international projects in the education system. It highlights the issues of improving the quality of education, introducing innovative pedagogical technologies, and developing scientific research through educational projects implemented on the basis of international cooperation. In addition, the main directions of international educational projects are examined, including academic exchange programs, scientific research projects, modernization of educational programs, and the implementation of digital education technologies.

Keywords: international projects, education system, international cooperation, academic exchange, innovative pedagogy, educational technologies, scientific research, education modernization, global education.

Zamonaviy globallashuv sharoitida ta’lim tizimining rivojlanishi xalqaro hamkorliksiz tasavvur etib bo‘lmaydi. Dunyo mamlakatlari o‘rtasida ilmiy, akademik va madaniy aloqalar kengayib borar ekan, ta’lim sohasida ham xalqaro loyihalar muhim ahamiyat kasb etmoqda. Xalqaro loyihalar orqali universitetlar, ilmiy markazlar va ta’lim muassasalari o‘zaro tajriba almashadi, yangi pedagogik texnologiyalarni o‘rganadi hamda ta’lim sifatini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlarni joriy etadi.

Bugungi kunda ta’lim tizimini modernizatsiya qilish, o‘quv jarayonini xalqaro standartlarga moslashtirish hamda ilmiy tadqiqotlarning samaradorligini oshirishda xalqaro loyihalar muhim vosita hisoblanadi. Ayniqsa, chet tillarini o‘qitish, innovatsion metodlarni joriy etish va raqamli texnologiyalardan foydalanishda xalqaro hamkorlik katta rol o‘ynaydi.

© O‘zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti
© “Science and Innovation” xalqaro ilmiy jurnali

Xalqaro ta’lim loyihalarining yo’nalishlari va mazmuni xususida ko’plab xorijiy va o’zbek olimlarining tadqiqotlari mavjud bo’lib : Richards J. C, Coyle D., Hood P., Marsh D., Tolipov O‘., Usmonboyeva M, Ishmuhamedov R., Xoliqov A, Ziyomuhamedov B., Tojiboyeva M[1] kabilarning ilmiy ishlarini keltirish mumkin.

Mazkur maqolada xalqaro ta’lim loyihalarining mazmuni, ularning asosiy yo‘nalishlari, ta’lim tizimiga ta’siri hamda ularni amalga oshirish jarayonida uchraydigan muammolar va ularning yechimlari tahlil qilinadi.

Xalqaro loyihalar – bu turli davlatlarning ta’lim muassasalari, ilmiy tashkilotlari hamda xalqaro tashkilotlar o‘rtasida amalga oshiriladigan hamkorlik dasturlari bo‘lib, ular ilmiy tadqiqotlar, ta’lim jarayonini takomillashtirish, tajriba almashish va innovatsion texnologiyalarni joriy etishga qaratilgan. Bunday loyihalar odatda quyidagi yo‘nalishlarni o‘z ichiga oladi:

- ilmiy tadqiqotlar olib borish;
- o‘qituvchilar va talabalar almashinuvi;
- qo‘shma ta’lim dasturlarini yaratish;
- malaka oshirish va treninglar tashkil etish;
- innovatsion o‘qitish metodlarini joriy etish;
- zamonaviy o‘quv dasturlarini ishlab chiqish.

Xalqaro loyihalar ta’lim tizimining integratsiyalashuvini ta’minlab, universitetlar o‘rtasidagi hamkorlikni mustahkamlaydi. Shu bilan birga, ular talabalarga xalqaro akademik muhitda bilim olish imkoniyatini yaratadi.

Xalqaro loyihalar ta’lim tizimining rivojlanishida bir qator muhim funksiyalarni bajaradi. **Avvalo,** ular ta’lim muassasalarining ilmiy salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. Bunday loyihalarda ishtirok etish orqali professor-o‘qituvchilar yangi ilmiy g‘oyalar bilan tanishadi, zamonaviy tadqiqot metodlarini o‘rganadi hamda xalqaro ilmiy hamkorlikni rivojlantiradi.

Ikkinchidan, xalqaro loyihalar ta’lim sifatini oshirishga yordam beradi. Chunki ular orqali ilg‘or pedagogik tajribalar o‘rganiladi va milliy ta’lim tizimiga joriy etiladi. Natijada o‘quv jarayonining samaradorligi ortadi.

Uchinchidan, xalqaro loyihalar talabalarning akademik va madaniy rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Talabalar boshqa davlatlarda ta’lim olish, ilmiy tadqiqotlar olib borish va turli madaniyatlar bilan tanishish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Bu esa ularning dunyoqarashini kengaytiradi va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Bugungi kunda xalqaro ta’lim loyihalarining bir necha asosiy yo‘nalishlarda amalga oshirilmoqda.

1. Akademik almashinuv dasturlari. Akademik almashinuv dasturlari talabalar va o‘qituvchilarning boshqa davlatdagi universitetlarda vaqtincha ta’lim olishi yoki ishlashini nazarda tutadi. Bunday dasturlar ta’lim tizimlarining o‘zaro integratsiyasini ta’minlaydi va tajriba almashish imkonini yaratadi. Talabalar almashinuvi dasturlari orqali talabalar bir semestr

[1] Richards J. C. – *Communicative Language Teaching Today.* 2006, **p. 13.,** Coyle D., Hood P., Marsh D. – *CLIL: Content and Language Integrated Learning.* Marsh, 2010, **p. 1,** Tolipov O‘., Usmonboyeva M. – *Pedagogik texnologiyalarning nazariy asoslari.* 2006, **45-bet,** Ishmuhamedov R. – *Ta’limda innovatsion texnologiyalar.* 2008, **28-bet.**

yoki bir yil davomida xorijiy universitetlarda o‘qishlari mumkin. O‘qituvchilar almashinuvi esa professor-o‘qituvchilarning boshqa davlatlarda dars berishi yoki ilmiy tadqiqotlar olib borishini nazarda tutadi.

2. Ilmiy tadqiqot loyihalari. Ilmiy tadqiqot loyihalari turli davlatlarning olimlari o‘rtasida hamkorlikni rivojlantirishga qaratilgan. Bunday loyihalarda ilmiy muammolarni hal qilish, yangi texnologiyalarni yaratish va ilmiy natijalarni amaliyotga joriy etish maqsad qilib qo‘yiladi.

3. Ta’lim dasturlarini modernizatsiya qilish. Xalqaro loyihalar doirasida o‘quv dasturlari yangilanadi, zamonaviy fan va texnologiyalar asosida yangi kurslar ishlab chiqiladi. Bu esa ta’lim jarayonining xalqaro standartlarga moslashuvini ta’minlaydi.

4. Raqamli ta’lim texnologiyalarini joriy etish. So‘nggi yillarda xalqaro loyihalar doirasida raqamli ta’lim texnologiyalaridan keng foydalanilmoqda. Masalan, onlayn kurslar, virtual laboratoriyalar va masofaviy ta’lim platformalari orqali ta’lim jarayoni yanada samarali tashkil etilmoqda.

Xalqaro loyihalar orqali innovatsion metodlar joriy etiladi. Ma’lumki, “pedagogik texnologiya ta’lim jarayonini loyihalash, tashkil etish va nazorat qilishning ilmiy asoslangan tizimidir”[2].

Xalqaro loyihalar ta’lim jarayoniga innovatsion metodlarni joriy etishda muhim rol o‘ynaydi. Masalan, kommunikativ yondashuv, CLIL metodi, blended learning kabi zamonaviy pedagogik texnologiyalar ko‘plab xalqaro loyihalar orqali ta’lim tizimiga kirib kelgan.

Xalqaro loyihalarni amalga oshirish jarayonida ayrim muammolar ham uchrab turadi. Ulardan biri moliyaviy resurslarning yetishmasligidir. Ko‘plab ta’lim muassasalari xalqaro loyihalarda faol ishtirok etish uchun yetarli moliyaviy imkoniyatlarga ega emas.

Yana bir muammo – til to‘siqlari hisoblanadi. Xalqaro hamkorlik samarali bo‘lishi uchun o‘qituvchilar va talabalar chet tillarini yaxshi bilishlari zarur. Shuningdek, ayrim hollarda byurokratik jarayonlar ham loyihalarni amalga oshirishni qiyinlashtiradi. Turli hujjatlar, ruxsatnomalar va tashkiliy masalalar ko‘p vaqt talab qiladi.

Mazkur muammolarni hal qilish uchun bir qator chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur.

Birinchidan, ta’lim muassasalarining xalqaro hamkorligini kengaytirish va yangi grant dasturlarini jalb qilish kerak. Bu xalqaro loyihalarni moliyalashtirish imkoniyatlarini oshiradi;

Ikkinchidan, o‘qituvchilar va talabalar uchun chet tillarini o‘rganish imkoniyatlarini kengaytirish muhim hisoblanadi. Bu xalqaro hamkorlik samaradorligini oshiradi;

Uchinchidan, ta’lim muassasalarida xalqaro aloqalar bo‘limlari faoliyatini kuchaytirish zarur. Bu bo‘limlar xalqaro loyihalarni tashkil etish va boshqarishda muhim rol o‘ynaydi.

Xulosa qilib aytganda, xalqaro loyihalar zamonaviy ta’lim tizimini rivojlantirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Ular ta’lim sifatini oshirish, ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish hamda xalqaro hamkorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Xalqaro loyihalar orqali ta’lim muassasalari zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish, innovatsion metodlarni qo‘llash hamda o‘quv jarayonini xalqaro standartlarga moslashtirish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Shu sababli ta’lim tizimida xalqaro loyihalarni rivojlantirish va ularni keng qo‘llash muhim

[2] Tolipov O‘., Usmonboyeva M. – *Pedagogik texnologiyalarning nazariy asoslari.-T.:* 2006, **45-bet**

ahamiyatga ega. Kelajakda xalqaro hamkorlikni yanada kengaytirish, yangi ta’lim loyihalarini amalga oshirish hamda ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish orqali ta’lim tizimining raqobatbardoshligini oshirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO’YXATI.

1.Richards J. C. Communicative Language Teaching Today. Cambridge: Cambridge University Press, 2006.
2.Harmer J. How to Teach English. Harlow: Pearson Longman, 2007.
3.Coyle D., Hood P., Marsh D. CLIL: Content and Language Integrated Learning. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
4.Knight J. Internationalization of Higher Education: Practices and Priorities. International Association of Universities, 2008.
5.Marginson S., van der Wende M. Globalisation and Higher Education. OECD Publishing, 2007.
6.Qodirov A., Xoliqov A. **Pedagogika nazariyasi va tarixi.** Toshkent: O‘qituvchi nashriyoti, 2018.
7. Sayidahmedov N. Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiya. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2012.
8.Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning nazariy asoslari. – Toshkent: Fan, 2006.
9. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iste’dod, 2008.